CCS
CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

Jaarverslag 2014

27 maart 2015

CCS
CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK

I INLEIDING

De Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) is een zelfstandig bestuursorgaan. Zij stelt onafhankelijk het statistisch meerjaren- en werkprogramma van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vast op voordracht van de directeur-generaal van de statistiek. Daarnaast houdt de CCS toezicht op de bedrijfsvoering van het CBS. De directeur-generaal van de statistiek (DG) stelt de begroting en de jaarrekening van het CBS vast "in overeenstemming met de CCS" en de CCS keurt het jaarverslag van het CBS goed. Ten slotte heeft de CCS nog een aantal bijzondere taken ten opzichte van het CBS zoals het toezicht op het beperken van de administratieve lastendruk, het vermijden van ongewenste mededinging en het beschikbaar stellen van microdata. Naast dit alles dient de CCS de coördinatie van de statistiek van overheidswege te bevorderen, waaronder de professionele onafhankelijkheid van de officiële statistieken.

In dit jaarverslag komt de uitvoering van alle taken van de CCS over 2014 aan de orde. Het verslag volgt de regels zoals die in de wet ten aanzien van het jaarverslag zijn opgenomen. Het CBS doet in zijn eigen jaarverslag inclusief jaarrekening verslag van zijn activiteiten (www.cbs.nl/nl-NL/menu/organisatie/corporate-informatie/publicaties).

De CCS constateert met genoegen dat het CBS in 2014 zijn werkprogramma bijna volledig heeft gerealiseerd binnen de vastgestelde begroting en daarbij ook de formatieve taakstelling. Een klein deel van het werkprogramma dat betrekking heeft op de ontwikkeling van nieuwe Europese verplichte statistieken is niet gerealiseerd door het ontbreken van financiering. De CCS dringt er op aan dat de financiering op zeer korte termijn wordt toegekend. Vooruitlopend op de financiering is het CBS in 2014 gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor deze nieuwe verplichtingen. De output van het CBS is toegenomen, evenals de toegankelijkheid en het gebruik ervan. Op verschillende terreinen wordt in toenemende mate samengewerkt met nationale en internationale externe partijen bij het verzamelen, analyseren en publiceren van data.

De CCS heeft in 2013 conform haar wettelijke taak een aanbeveling aan de minister van economische zaken gedaan voor de vervulling van de opengevallen functie van directeur-generaal van de statistiek. Deze aanbeveling is door de minister overgenomen en hij heeft per 1 april 2014 de heer dr. T.B.P.M. (Tjark) Tjin-A-Tsoi benoemd tot DG.

De CCS dankt de directeur-generaal van de statistiek, de plaatsvervangend directeur-generaal, en hun medewerkers en de Ondernemingsraad voor hun grote en betrokken inzet in het afgelopen jaar en voor de manier waarop zij werd voorzien van informatie en ondersteuning.

mr. I. Brakman, voorzitter | drs. M.I. Tóth Pál, secretaris

II HET PROGRAMMA VAN HET CBS

De CCS keurt het statistisch programma van het CBS goed op voorstel van de directeur-generaal van de statistiek. De inhoud dient te passen binnen de kaders van het lopende meerjarenprogramma (MJP) 2014-2018 en de begroting.

1. Realisatie reguliere werkprogramma 2014

Het nieuwe meerjarenprogramma (MJP) loopt van 2014-2018 en in dit MJP is de statistische informatievoorziening voor de komende periode op hoofdlijnen weergegeven. Onderwerpen waar vernieuwing plaatsvindt, zijn ontwikkelingen in het bedrijfsleven, flexibilisering van de arbeidsmarkt, en vermogensposities van huishoudens. De totale capaciteit die in 2015 met het vernieuwingsprogramma is gemoeid, bedraagt als gevolg van de taakstelling slechts 18 vte.

Het CBS realiseerde in 2014 nagenoeg alle geplande output. Voor de ontwikkeling en uitvoering van nieuwe EU-verplichtingen die in 2013 en 2014 van kracht zijn geworden, heeft het CBS nog geen structurele toekenning gekregen van financiële middelen. Dit betreft met name statistische verplichtingen voor het sixpack. Het ministerie van EZ heeft in 2014 de verschillende beleidsdepartementen gevraagd om nieuwe EU-verplichtingen op hun beleidsterrein te financieren, door EZ aangeduid als “profijtbeginsel”, zodat het CBS de middelen krijgt om de noodzakelijke werkzaamheden te kunnen uitvoeren. Vooruitlopend op de financiering is het CBS in 2014 gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor deze nieuwe verplichtingen.

Het CBS scoort positief op de prestatie-indicatoren voor 2014 (zie voor meer informatie het jaarverslag 2014 van het CBS).

De voortgang van de uitvoering van het werkprogramma kwam telkens aan de orde bij de behandeling van de kwartaalrapportages in de vergaderingen van de CCS.

De CCS heeft het jaarverslag 2014 van het CBS goedgekeurd in haar vergadering van 27 maart 2015.

2. Bijzondere projecten 2014

Om de taakstellingen van 25% van Rutte I en het Lenteakkoord te realiseren zijn in 2014 onderdelen van het statistisch programma geschrapt of versoberd. Om de programmatische consequenties van de taakstelling in kaart te brengen hebben het CBS en de CCS in 2012 een consultatieronde gehouden. In deze ronde hebben CCS en CBS de mogelijkheden voor het beperken van het statistiekprogramma voorgelegd aan de departementen en andere institutionele gebruikers. Aan de gebruikers is gevraagd aan te geven wat de consequenties zijn van het eventueel schrappen, versoberen of in frequentie terugbrengen van een aantal statistieken. Uit de bevindingen kan geconcludeerd worden dat er weinig mogelijkheden zijn om te schrappen/versoberen/in frequentie te verlagen van het statistisch programma zonder dat dit bij één van de geconsulteerde partijen tot ingrijpende consequenties leidt. Toch was het vanwege de taakstelling nodig het programma te beperken. Gekozen is voor die statistieken waarvan het beperken de minst ingrijpende gevolgen voor gebruikers heeft.

Vanaf 2014 zijn sommige statistieken zijn in frequentie verlaagd, zoals het budgetonderzoek, statistieken over horeca, onderwijscohorten. Daarnaast wordt vanaf 2014 op minder detailniveau gerapporteerd over wegvervoer, over productiviteit en kenniseconomie, over research en development, over innovatie, en over buitenlandse handel in energie. Andere statistieken zijn vanaf 2014 volledig komen te vervallen. Niet meer gepubliceerd wordt onder andere informatie over werknemers die in Nederland wonen en in het buitenland werken, over spaarvormen, consumptief krediet en roodstand, over de samenhang tussen de economische ontwikkeling en inkomens- en vermogenspositie van verschillende huishoudenstypen, over koopkrachtmutaties door life events, over investeringen in kenniskapitaal, over adopties, echtscheidingen en justitiële kinderbescherming, over onverzekerden tegen ziektekosten, en over woonlasten.

3. Begroting en werkprogramma 2015

In het meerjarenprogramma 2014-2018 staan de statistische voornemens voor die jaren. Het werkprogramma 2015 is het tweede op basis van dit MJP. De CCS neemt bij haar beoordeling van de voorstellen voor het werkprogramma het MJP als uitgangspunt. De CCS baseert zich verder bij haar keuze op de onderbouwing van de voorstellen door de directeur-generaal van de statistiek. De directeur-generaal van de statistiek voert met zijn organisatie het programma uit.

In december 2014 heeft de CCS het werkprogramma en de begroting voor het CBS voor 2015 vastgesteld. Werkprogramma en begroting vormen samen het CBS Jaarplan 2015. In haar juni-vergadering heeft de CCS ingestemd met de voorgestelde hoofdlijnen voor het werkprogramma 2015.

In de begroting 2015 is een resultaat van € 11,3 miljoen negatief begroot. Het verschil met het financieel meerjarenbeeld 2014-2018 € 2,0 miljoen en is gerelateerd aan de nog niet ontvangen middelen voor nieuwe Europese statistische verplichtingen. Deze kosten worden in 2015 voorgefinancierd door het CBS. Op basis van het profijtbeginsel wordt er vanuit gegaan dat deze middelen alsnog ontvangen worden. Voorzichtigheidshalve is hier in deze begroting echter nog géén rekening mee gehouden. In de begroting 2015 is de taakstelling Rutte I (€ 37,2 miljoen) volledig verwerkt in de EZ-bijdrage. Het negatieve resultaat zal worden gefinancierd vanuit het eigen vermogen conform de financiële afspraken met EZ.

III DE BEDRIJFSVOERING VAN HET CBS

De directeur-generaal dient op een doelmatige en doeltreffende wijze met de beschikbare middelen om te gaan, waardoor het CBS binnen het budget een adequate statistiekproductie kan realiseren. De beoordeling van de bedrijfsvoering van het CBS baseert de Commissie op de managementinformatie van het CBS. De Commissie stelt de begroting en de jaarrekening van het CBS mede vast.

1. Bedrijfsvoering

Het CBS heeft in 2014 verdere stappen gezet om de bedrijfsvoering te verbeteren. De overgang naar een nieuwe versie van Oracle voor de bedrijfsvoeringsprocessen begin 2014 was hier een belangrijk onderdeel van. Het algehele oordeel van de openbare accountant over de bedrijfsvoering is positief.

In het Audit Comité (zie ook V.2) worden bedrijfsvoeringsonderwerpen besproken. In 2014 is naast de reguliere onderwerpen zoals de managementrapportages, gesproken over de mogelijkheden van de invulling van de taakstelling, en over btw- en vpb-verplichtingen. De geactualiseerde risicoanalyse is in een van de vergaderingen besproken.

2. Jaarrekening CBS 2014

De jaarrekening van het CBS over 2014 laat een resultaat zien van € 6,2 miljoen negatief. Dit resultaat omvat het resultaat uit operationele bedrijfsvoering van € 6,0 miljoen negatief en mutaties in de reorganisatievoorzieningen van per saldo € 0,2 miljoen negatief. De CCS heeft in haar vergadering van 27 maart 2015 ingestemd met de jaarrekening van het CBS over 2014. Haar mededeling daarover is opgenomen in het jaarverslag 2014 van het CBS.

3. Specifieke aandachtspunten CCS 2014

In haar jaarverslag over 2013 heeft de CCS een aantal specifieke aandachtspunten van haar toezicht in 2014 benoemd, namelijk:

- Uitvoering van de taakstelling

Om de taakstelling Rutte 1 per 1 januari 2015 te kunnen realiseren zonder reorganisatie heeft het CBS met succes maatregelen genomen, met name gericht op het bevorderen van mobiliteit. De gemiddelde bezetting is in 2014 met 56 vte gedaald (van 1.833 vte in 2013 naar 1.777 vte in 2014) om aan de taakstelling te voldoen. Dit is een afname van 3%. Dit onderwerp is regelmatig in de AC- en CCS-vergaderingen besproken. De uitvoering van de taakstelling voor de komende jaren hangt samen met de uitvoering van het MJP en de te realiseren efficiency.

- Investeren in innovatie

Voor het CBS is het belangrijk om te innoveren: om de producten en diensten verder te verbeteren en aan te passen aan de veranderende behoefte van de samenleving, maar zeker ook om de methodologie efficiënter en goedkoper te maken. Innovatie kan zowel betrekking hebben op product- als op

procesvernieuwing. In het innovatieprogramma staan *Proofs of Concepts (PoC)* centraal. In afgebakende experimenten wordt de haalbaarheid van nieuwe oplossingen onderzocht en getoetst. Bij een positief resultaat volgt een ontwikkeltraject naar reguliere productie. Een belangrijk verschil met het meer theoretische CBS-onderzoeksprogramma is dat het innovatieprogramma zich vooral richt op kortlopende experimenten die kunnen leiden tot vernieuwing en concrete toepassing in het statistisch proces. Een *PoC* kan ook dienen om de toepasbaarheid van theoretische onderzoeksresultaten aan te tonen of te testen. De thema's van het innovatieprogramma komen overeen met die van het onderzoeksprogramma. Daarnaast besteedt het innovatieprogramma specifiek aandacht aan IT- vernieuwing, zowel op het gebied van nieuwe tools en applicaties als nieuwe infrastructurele oplossingen. Dit is bijvoorbeeld nodig voor *Big Data,* waarbij de grote hoeveelheden gegevens om nieuwe verwerkingsmethoden en -technieken vragen. Eén van de experimenten op het gebied van innovatieve waarneemmethoden richt zich op andere manieren van waarnemen, bijvoorbeeld via *smartphones* en internetrobots. Het thema van verbetering van het gebruiksgemak van de output richt zich binnen het innovatieprogramma op communicatievormen die de informatie van het CBS toegankelijker maken, bijvoorbeeld via *open data* kanalen of met geavanceerde visualisaties. Een voorbeeld van innovatieve verwerkingsprocessen is *event driven processing*. Vaak worden statistieken nu pas gemaakt als alle data binnen zijn, maar bij *event driven processing* start het statistisch proces zodra de eerste gegevens zijn ontvangen. Hierdoor kan een statistisch productieproces eerder starten en sneller een statistiek uitbrengen. Bij veel innovatietrajecten werkt het CBS samen met externe partijen zoals universiteiten en bedrijven om gebruik te kunnen maken van hun specifieke kennis en expertise.

- Internationalisering van statistieken

Door de aandacht die er in 2014 nodig was voor de herpositionering van de ZBO's van het CBS, is dit onderwerp niet aan bod gekomen.

4. Specifieke aandachtspunten CCS 2015

De CCS zal zich in 2015 in het bijzonder op de volgende onderwerpen richten:
- Uitvoering van de taakstelling;
- Nieuwe governance CBS als gevolg van de herpositionering van de ZBO's van het CBS;
- Informatiebeveiliging.

IV BESTUURLIJKE TAKEN

1. Inleiding

Volgens artikel 25 van de CBS-wet heeft de CCS drie specifieke toezichttaken met betrekking tot het CBS. Dat zijn:

- Toezicht op de vermindering van de administratieve lastendruk door het CBS voor burgers en bedrijven;
- Toezicht op de vermijding van mededinging door het CBS met private aanbieders van vergelijkbare diensten die vanuit het oogpunt van marktwerking ongewenst is;
- Toezicht op het verschaffen van toegang door het CBS tot statistische gegevens voor het doen van statistisch of wetenschappelijk onderzoek.

Daarnaast heeft de CCS ten aanzien van de totale statistische informatie van overheidswege als taak het bevorderen van de relevantie, nauwkeurigheid en volledigheid daarvan (artikel 25 leden a en b).

De CCS dient over de uitvoering van deze (toezicht)taken te rapporteren in haar jaarverslag.

2. Verminderen administratieve lasten

De verlaging van de administratieve lastendruk is een van de prestatie-indicatoren van het CBS. De lastendruk die het CBS met enquêtes bij het bedrijfsleven veroorzaakt, wordt berekend door over een heel kalenderjaar het aantal invuluren van de vragenlijsten door de respondenten te vermenigvuldigen met de gemiddelde loonkosten. De feitelijke jaarlijkse lastendruk wordt door het CBS zelf gemeten op basis van door het Economisch Instituut voor het Midden- en kleinbedrijf (EIM) vastgestelde uitgangspunten. De definitieve lastendruk over een kalenderjaar is medio het daaropvolgende jaar bekend, omdat dan alle enquêtes over een jaar verwerkt zijn.

Bij de vorige Rijksbrede nulmeting in 2007 was de door het CBS veroorzaakte lastendruk € 22 miljoen. Daarmee nam het CBS slechts 0,25% van de totale lastendruk van de rijksoverheid voor zijn rekening. Ook in vergelijking met andere Europese landen behoort het CBS tot de laagste veroorzakers van lastendruk. De door het CBS veroorzaakte lastendruk over 2012 was € 19 miljoen. Inmiddels zijn ook de resultaten voor 2013 bekend. Met € 19 miljoen was de lastendruk in 2013 op hetzelfde niveau als in 2012. De streefwaarde voor 2013, maximaal dezelfde enquêtedruk als in 2012, is hiermee gehaald.

Het CBS werkt aan zowel het verlagen van de feitelijke lastendruk als het verlagen van de beleefde lastendruk. De hieronder opgenomen doelstellingen voor de beleefde en feitelijke lastendruk in de periode 2011-2015 zijn behaald of liggen behoorlijk op schema:

- *Reductie van de feitelijke lastendruk*

De doelstelling van een reductie van € 5,8 miljoen lastendruk is nog niet behaald. De reductie in euro’s is ondanks een aantal succesvolle trajecten in reductie van aantal uitvragen nog laag ten opzichte van de gestelde doelstelling. Een van de redenen hiervan is dat bij statistieken met een korte invultijd de impact van de reductie in euro’s lager is dan de reductie in aantal uitvragen. Ook kan de lastendruk door exogene factoren kan stijgen. Bijvoorbeeld bij een toename van de internationale handel neemt ook het aantal opgaveplichtige bedrijven en dus de lastendruk toe.

De verwachting is dat de doelstelling door de lopende trajecten bij de statistiek Internationale Handel in Goederen (Intrastat) gerealiseerd zal worden in 2016 of 2017. De enquête voor deze statistiek veroorzaakt meer dan de helft van de lastendruk door het CBS, terwijl slechts een klein deel (ongeveer 2 procent) van de bedrijven die handel drijven met het buitenland verplicht is om aangifte te doen. Een bedrijf is opgaveplichtig als de totale handelswaarde van geïmporteerde goederen en/of geëxporteerde goederen meer dan anderhalf miljoen euro bedraagt. Het CBS hanteert veruit de hoogste waarneemdrempel voor de Intrastat enquête binnen Europa. De waarneemdrempel voor de statistiek Internationale Handel in Goederen is per 1 januari 2014 verhoogd van € 900.000 naar €1,5 miljoen. Door intensief gebruik te maken van de nationale en internationale aangiften van intracommunautaire leveringen en inzet van geavanceerde statistische methoden wordt de mogelijkheid gecreëerd om minder frequent te enquêteren bij de middelgrote internationale handelaren. In fases wordt vanaf 2015 een steeds grotere groep handelaren in de gelegenheid gesteld om voortaan jaarlijks in plaats van maandelijks aangifte te doen van hun Europese leveringen. Uiteindelijk zullen alleen de grootste handelaren verplicht blijven om maandelijks opgave te doen. Het CBS verwacht met deze maatregel en de recente verhoging van de waarneemdrempel de lastendruk veroorzaakt door de Intrastat enquête met de helft te kunnen verminderen;

- *Reductie van het aantal aanvragen*

De doelstelling van een reductie van 126.000 uitvragen is behaald. Het totaal aantal uitvragen van alle enquêtes is tussen 2009 en 2013 gedaald van 1.247.000 naar 1.025.000, een reductie van 18%. Met name door een betere aansluiting op btw-gegevens bij omzetstatistieken vanaf 2012 heeft een enorme vermindering van het aantal uitgezonden vragenlijsten plaatsgevonden, ruimer dan vooraf was ingeschat. De reductie werd verder veroorzaakt doordat door het koppelen van gegevens uit diverse administratieve bronnen zowel de jaarlijkse enquête bedrijventelling als de bedrijventelling starters per kwartaal volledig zijn vervallen. Daarnaast kon door de inzet van geavanceerde statistische methoden en technieken de steekproef voor de kwartaalenquête vacatures en ziekteverzuim vanaf 2012 verkleind worden. De reductie van het aantal vragenlijsten groeit de komende tijd nog verder door met name de Intrastat-trajecten;

- *Showcase aanpak*

Bij de showcase wegvervoer heeft het CBS in nauwe samenwerking met EVO, TLN en vervoerders en verladers de enquête voor het goederenvervoer over de weg vereenvoudigd en ingekort. Ook is de zogenoemde routing, het jargon en het steekproefdesign in goed overleg met de vervoerders afgestemd. Dit resulteerde in een reductie van de feitelijke lastendruk door deze enquête met maar liefst 65% en in verhoging van de respons met 11 %. Een belangrijk bijkomend effect van de hogere responscijfers op basis van deze showcase was, dat het aantal uitvragen verder omlaag kon. Momenteel wordt een deel van de zeevaartstatistiek ook op deze wijze aangepast. De positieve effecten daarvan worden zichtbaar in de enquêtedrukcijfers waarover in het jaarverslag over 2015 gerapporteerd zal worden;

- *Vereenvoudigde deelname enquêtes*

De doelstelling van het vereenvoudigen van deelname aan enquêtes is behaald, onder andere door de aanschrijfbrieven aan (potentiele) deelnemers van enquêtes te verbeteren, zowel qua toonzetting als qua inhoud. Zo is een duidelijke uitleg toegevoegd aan de aanschrijfbrieven over het nut van de statistiek voor bedrijf en maatschappij en een verwijzing naar relevante statistische informatie. . Het verzorgen van de Intrastat aangifte wordt vanaf januari 2015 voor bedrijven met de nieuwe web applicatie IDEP (Intrastat Data Entry Package) makkelijker gemaakt. Dit vertaalt zich naar verwachting in kortere invultijden waardoor een daling van de lastendruk wordt gerealiseerd. In 2014 is CBS met de Belastingdienst en verschillende marktpartijen gestart met de ontwikkeling van een zogenoemd Referentie GrootboekSchema (RGS) voor ondernemingen. Gecombineerd met het programma Standard BusinessReporting (SBR) wordt het voor ondernemers in de toekomst eenvoudiger rapportages te leveren aan de overheid. Met accountants en softwareleveranciers zijn verschillende grootboekschema's ontleed in een beperkter aantal standaard gegevenselementen waardoor het voor bedrijven makkelijk

wordt financiële gegevens te verstrekken aan de Belastingdienst, Kamer van Koophandel, banken en het CBS.

- *Terugkoppeling bedrijfsrelevante informatie*

Terugkoppelen van bedrijfsrelevante informatie gebeurt onder andere door het beschikbaar stellen en verwijzen naar toegankelijke output via de sites cbsvooruwbedrijf.nl en ondernemersplein.nl en via bijvoorbeeld nieuwsflitsen en kwartaalmonitoren.

De beeldvorming over de administratieve lastendruk door het CBS is de laatste jaren verbeterd. De aanpak van het CBS waarbij zo nauw mogelijk is samengewerkt met brancheorganisaties en berichtgevers uit het bedrijfsleven heeft daar aan bijgedragen. Er is veel bereikt, maar voortdurende alertheid op zowel de beleefde als de feitelijke lastendruk blijft nodig om de huidige positieve(re) beeldvorming over lastendruk door het CBS te behouden. Daarnaast is aandacht nodig voor de gevolgen die het verder verlagen van de lastendruk kan hebben voor de kwaliteit van het statistisch proces, en daarmee de statistische uitkomsten.

3. Vermijden van ongewenste mededinging

In 2014 hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan op het gebied van mededinging.

4. Toegang tot microdata

Volgens artikel 41 van de CBS-wet is de toegang tot microdata van het CBS beperkt tot bepaalde groepen instellingen: wetenschappelijke en onderzoeksinstituten, de planbureaus en statistische instellingen van de EU (-landen). Daarbij is er de mogelijkheid voor “onderzoeksafdelingen van ministeries en andere diensten, organisaties en instellingen, voor zover daartoe instemming van de CCS is verkregen”, om ook toegang te verkrijgen.

Een van de CCS-aandachtspunten voor 2013 was toegang tot microdata. In de afgelopen jaren zijn steeds meer aanvragen voor toegang tot microdata gedaan die aanleiding hebben gegeven om de criteria tegen het licht te houden. Het criterium van het bezit van rechtspersoonlijkheid is komen te vervallen. Daarvoor in de plaats wordt de nadruk gelegd op aansprakelijkheid van het hoofd van de organisatie. Bij organisaties die onderzoek als primaire taak hebben, maar daarnaast ook andere werkzaamheden verrichten, moeten de onderzoekswerkzaamheden duidelijk afgescheiden zijn van hun andere activiteiten, zoals al bij de statistische enclaves binnen overheidsorganisaties het geval is. In 2014 zijn de aanvragen voor toegang tot microdata getoetst aan deze nieuwe criteria. Dit hield in dat instellingen die al eerder toegang tot microdata opnieuw getoetst zijn. In 2014 zijn aan 55 instellingen machtigingen voor toegang verstrekt. In acht gevallen betrof het een buitenlandse universiteit en in 14 gevallen een (onderzoeksafdeling van een) overheidsinstelling. De overige machtigingen betroffen instellingen met primair een onderzoeksdoelstelling. Een aanvraag werd afgewezen omdat de instelling niet primair een onderzoeksdoelstelling heeft.

5. Bevorderen van de relevantie, nauwkeurigheid en volledigheid van de statistische informatievoorziening van overheidswege

Samenwerking draagt bij aan betere statistische informatie en een goede aansluiting van deze informatie op de behoeften van de gebruikers. Daarom investeert het CBS in relaties met gebruikers enerzijds en met andere instellingen die data produceren anderzijds. Het CBS werkt intensief samen met bijvoorbeeld ministeries, planbureaus, wetenschappelijke instellingen en brancheverenigingen op het gebied van onder andere informatieverzameling, standaardisatie en statistiekontwikkeling. Ook belangrijk is de samenwerking met instellingen als de Belastingdienst, De Nederlandsche Bank, de Kamers van Koophandel. Het resultaat daarvan is gezamenlijke enquêtes, onderzoeken en publicaties. Daarmee kan de relevantie, nauwkeurigheid en volledigheid van de statistische informatievoorziening van de overheid worden bevorderd.

Ook het overleg met de zeven adviesraden van het CBS in het kader van het opstellen en uitwerken van programma’s draagt bij aan de relevantie van de output. Van deze adviesraden zijn diverse experts op bepaalde werkterreinen van het CBS lid. Zo blijft het CBS aangesloten bij de ontwikkelingen die daar plaats vinden.

Het Centrum voor Beleidsstatistiek speelt een belangrijke rol bij het samenstellen van toegankelijke en relevante statistische informatie. Alle onderzoeken die het Centrum voor externe partijen uitvoert, worden openbaar gemaakt. In 2014 is in de Heerlense vestiging een onderzoeksafdeling van het Centrum geopend.

Als onderdeel van kwaliteitszorg voert het CBS audits en *self-assessments* uit op het niveau van statistische processen. Het gaat hierbij om risico’s voor de kwaliteit van de output, de continuïteit van de statistiek en de efficiency van het statistisch proces. De audits worden ieder jaar uitgevoerd voor tien statistieken. Zowel audits als *self-assessments* worden vooraf gegaan door een actualisatie van de eerder ingevoerde borging van de processen conform het Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst (VIR). De audits en *self-assessments* zijn gebaseerd op één normenkader. In dit normenkader staan alle eisen waaraan een statistisch proces moet voldoen. Een belangrijke bron is de Praktijkcode voor Europese Statistieken en het bijbehorende ESS *Quality Assurance Framework*.

V ORGANISATIE CCS EN PERSONALIA

1. Algemeen

In het kader van de Hervormingsagenda Rijksdienst heeft het Kabinet zich de afgelopen periode nader beraden over mogelijke wijzigingen in de positionering van zijn ZBO's. In december 2013 heeft de secretaris-generaal van het ministerie van EZ de DG van de statistiek en de CCS geïnformeerd over het besluit van het kabinet om van de twee ZBO’s van het CBS (DG en CCS) één te maken. Uitgangspunten bij de herpositionering van beide ZBO's zijn in ieder geval het waarborgen van de onafhankelijke statistiekproductie en de betrouwbaarheid van de statistieken, zoals mede bepaald in Europese regelgeving. In 2014 is EZ begonnen met de uitwerking van dit kabinetstandpunt in een concept wetswijziging. De CCS heeft haar standpunt over de herpositionering per brief aan EZ kenbaar gemaakt. Ondanks het feit dat het systeem goed functioneert (zoals ook blijkt uit de kabinetsreactie op de evaluatie van het CBS in 2012), heeft de CCS er begrip voor dat twee ZBO’s voor één instituut, overdadig overkomt en dat wordt voorgesteld dat de ZBO status van de CCS komt te vervallen. Het CBS wordt geleid door de DG: deze is de eindverantwoordelijke voor het functioneren van het instituut. De CCS vindt het belangrijk dat de DG van het CBS een ZBO blijft. Dit is in lijn met Europese ontwikkelingen waar het belang van het goed en onafhankelijk inrichten van de statistiekvoorziening op de agenda staat. De CCS vindt het van belang dat de onafhankelijkheid van de statistiek goed gewaarborgd wordt in de wetgeving. De CCS is van mening dat voor het goed functioneren van het CBS op een drietal terreinen een externe blik wenselijk zou zijn. Ten eerste betreft dat de vaststelling van het statistisch programma. Het grootste deel van de statistieken die het CBS produceert, is verplicht via het Europese recht. De invloed van de CCS betreft daarom vooral de instemming met de niet verplichte statistieken, waarbij de CCS in haar overwegingen uitdrukkelijk de maatschappelijke context betrekt. Voorts zou het dienstig zijn de CCS te betrekken bij het beleid in de combinatie van gegevensverzameling, privacy en ICT. En als derde onderwerp zou voor een goede interne governance meegekeken moeten worden met de bedrijfsvoering en de efficiënte besteding van de middelen. De CCS vindt een wettelijke grondslag van de hierboven beschreven gewenste governance passend voor het CBS, juist vanwege de brede taak die het CBS voor alle geledingen van de samenleving heeft. Daar komt bij dat in de huidige regelgeving ook een voordrachtsrecht van de CCS voor de benoeming van de DG door de Minister is opgenomen, hetgeen de CCS eveneens passend vindt bij de gewenste onafhankelijke status van de DG.

2. Organisatie en informatievoorziening

Ten behoeve van haar vergaderingen stellen de voorzitter en secretaris van de CCS in overleg met de directeur-generaal van de statistiek een agenda op. Op het terrein van de bedrijfsvoering heeft de CCS een Audit Comité (AC). Dit comité heeft tot taak om besluitvorming van de CCS op het genoemde gebied voor te bereiden.

Om haar taak te kunnen uitoefenen krijgt de CCS gevraagd en ongevraagd informatie van de directeur-generaal. Stukken als begroting, managementrapportages en de jaarrekening worden eerst door de directeur-generaal met het Audit Comité besproken, veelal in aanwezigheid van de openbare accountant, alvorens voor de plenaire vergadering te worden geagendeerd. Dit geldt ook voor de halfjaarrapportage voor het ministerie van EZ, de managementletter en het verslag van de accountant.

Belangrijke informatie voor de CCS betreft ook de prestatie-indicatoren met streefwaarden die door de CCS zijn vastgesteld op terreinen als: realisatie van het programma, kwaliteit van de uitvoering, output, financiën, personeel en klanttevredenheid.

De Commissie heeft in 2014 vijf keer voltallig vergaderd en het Audit Comité ook vijf keer. Naast de vier reguliere CCS-vergaderingen is er een extra vergadering ingelast vanwege de hierboven vermelde herpositionering van de ZBO's van het CBS. De voorzitter en de DG hebben tevens hierover met de SG van EZ overlegd. In 2014 is een informatiebijeenkomst georganiseerd voor leden die recent zijn toegetreden tot de CCS. Tijdens deze bijeenkomst werden zij geïnformeerd over de achtergrond van de CCS en het CBS, de wijze waarop statistische processen zijn vormgegeven, informatiebeveiliging en het Centrum voor Beleidsstatistiek. De voorzitter voert daarnaast nog diverse reguliere gesprekken met de directeur-generaal en heeft overleg gevoerd met de ondernemingsraad.

3. Procedures

Sinds januari 2004 bestaan Sturingsafspraken tussen de minister van EZ, de CCS en het CBS. Daarin is op basis van de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek (en de Kaderwet ZBO) en de Memorie van Toelichting de wijze van samenwerken tussen de partijen vastgelegd. Na evaluatie zijn deze begin 2006 vernieuwd. Sindsdien wordt conform deze afspraken gehandeld.

In de maartvergadering 2006 van de CCS is een regeling vastgesteld voor de omgang met potentieel strijdige belangen. Deze is gebaseerd op de Code goed bestuur uitvoeringsorganisaties van de Handvestgroep. De regeling is gemeld aan de minister van EZ die daarmee heeft ingestemd. Er is in 2014 geen beroep op de regeling gedaan.

4. Personalia

Per 31 december 2013 eindigde de zittingstermijn van de heer drs. M.B.G.M. Oostendorp (plaatsvervangend voorzitter CCS en voorzitter AC) en per 30 juni 2014 van de heer prof. dr. J.T.M. van der Zee. Per 1 januari 2014 is de heer J. van Hall RA RE door de minister van EZ benoemd als lid en zijn mevrouw mr. I. Brakman en de heer prof. dr. L.H. Hoogduin herbenoemd. De heer Hoogduin is benoemd als plaatsvervangend voorzitter. Per 1 juni 2014 is mevrouw drs. C.M. Wortmann-Kool door de minister van EZ benoemd als lid. De heer prof. dr. mr. F. van der Wel RA is per 1 januari 2014 de heer Oostendorp opgevolgd als voorzitter van het Audit Comité.

Daarmee is de samenstelling van de CCS primo 2015:
- mw. mr. I. Brakman, voorzitter (lid Audit Comité), onafhankelijk bestuurder/toezichthouder;
- prof. dr. S. Brakman, hoogleraar internationale economie aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- J. van Hall RA RE (lid Audit Comité), lid raad van bestuur en COO ABN AMRO;
- prof. dr. L.H. Hoogduin (lid Audit Comité), hoogleraar monetaire economie en financiële instellingen aan de Universiteit van Amsterdam, onafhankelijk directeur LCH.Clearnet;
- mw. dr. C.M. Hooymans, onafhankelijk bestuurder/toezichthouder;
- mw. prof. dr. J. Plantenga, hoogleraar *Economics of the Welfare State* aan de Universiteit van Utrecht;
- prof. dr. mr. F. van der Wel RA (voorzitter Audit Comité), hoogleraar bij de postdoctorale accountantsopleiding aan de Vrije Universiteit te Amsterdam;
- mw. drs. C.M. Wortmann-Kool, bestuursvoorzitter van pensioenfonds ABP.

Het rooster van aftreden van de CCS leden is als volgt:

Mw. dr. C.M. Hooymans	aftredend op	1-1-2016 herbenoembaar
Mw. prof. dr. J. Plantenga	aftredend op	1-1-2017 niet herbenoembaar
Prof. dr. S. Brakman	aftredend op	1-1-2017 herbenoembaar
Prof. dr. mr. F. van der Wel RA	aftredend op	1-1-2017 herbenoembaar
Mw. mr. I. Brakman	aftredend op	1-1-2018 niet herbenoembaar
Prof. dr. L. Hoogduin	aftredend op	1-1-2018 niet herbenoembaar
J. van Hall RA RE	aftredend op	1-1-2018 herbenoembaar
Mw. drs. C.M. Wortmann-Kool	aftredend op	1-6-2018 herbenoembaar

Op 22 december 2004 heeft de minister van EZ de schadeloosstelling voor de leden van de CCS vastgesteld. De gezamenlijke schadeloosstelling van de leden van de CCS over 2014 bedroeg 92 duizend euro (voor negen leden[1]). De schadeloosstellingen komen ten laste van het budget van het CBS.

Zie ook: http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/organisatie/organisatie/centrale-commissie-voor-de-statistiek

[1] Waarbij van één lid de zittingstermijn op 30 juni 2014 is afgelopen en van één lid de zittingstermijn op 1 juni 2014 begon.